

СЕРВІСИ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ НАПН УКРАЇНИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Іванова С. М., Новицька Т. Л.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ

Постановка та актуальність проблеми. Сьогодні на законодавчому рівні та вітчизняною науковою спільнотою створено значну кількість методик для оцінювання результативності науково-педагогічної діяльності. Зазвичай процес оцінювання ґрунтується на аналізі якісних (експертне оцінювання) та кількісних (наукометричні показники) характеристик. Причому перелік наукометричних показників для оцінювання постійно збільшується і оновлюється з розвитком інформаційно-цифрових технологій. Незважаючи на велику кількість всіх показників, неможливо виділити один або декілька з них, які з однаковим успіхом могли б надати релевантну оцінку результативності діяльності вчених з різних галузей наук [1].

Поряд із цим об'єктивні процеси цифрової трансформації освіти і науки спонукають до пошуку, добору та більш широкого використання статистичних, інформаційно-аналітичних сервісів відкритих цифрових архівів, журнальних, монографічних систем, наукометричних платформ, бібліографічних баз даних та інших інформаційно-цифрових систем для оцінювання результатів науково-педагогічних досліджень [2].

Новизна і наукові здобутки авторів полягають у дослідженні сервісів наукових електронних бібліотек та інституційних репозитаріїв як засобів для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень.

Завдання дослідження полягало у аналізі сервісів Електронної бібліотеки НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua>) й визначенні таких, що можна використовувати для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень.

Виклад розв'язання поставленого завдання. Електронні бібліотечні системи наукових установ і вишів, що створені на відкритому програмному

забезпеченні (DiSpace, EPrints, Greenstone, Koha, Fedora та ін.) і до яких встановлені статистичні модулі/плагіни можна розглядати як засоби для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень. На прикладі Електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України (далі – ЕБ НАПН України) проаналізуємо, як можна застосовувати її сервіси. ЕБ НАПН України на платформі EPrints було створено у 2011 р. в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання (ІТЗН) НАПН України з метою надання відкритого доступу до напрацювань вчених НАПН України, висвітлення результатів науково-педагогічних досліджень і упровадження їх в освітню практику [1]. Науковці академії вносять до бібліотеки електронні копії відрецenzованих і вже опублікованих академічних текстів. Всі ресурси оприлюднено у вільному доступі.

1. На верхній панелі ЕБ НАПН України розташовано сервіс «Перегляд», за допомогою якого можна дізнатися кількість *оприлюднених* інформаційних ресурсів за підвідомчими науковими установами, що входять до складу НАПН України, за темою наукового дослідження, за класифікатором УДК, за автором і переглянути загалом всі внесені ресурси за роками. До НАПН України станом на 23 жовтня 2021 р. працівниками всіх установ внесено 24849 ресурсів, до ІТЗН НАПН України – 4195, до Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих – 1928, до Інституту професійно-технічної освіти – 2378 та ін. Якщо обрати потрібну наукову тему, то можна отримати дані щодо щорічної кількості оприлюднених ресурсів (рис.1) і, натиснувши на кожен з років, згрупувати їх за типом ресурсу і автором.

Перегляд за Науковою темою

[перехід на Верхній рівень](#)

- [Тем](#) (240)
  - ІТЗН (2018-2020) ДР № 0118U003159 Методика використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників (240)

Будь ласка, виберіть значення для перегляду із списку нижче.

- [2021](#) (6)
- [2020](#) (77)
- [2019](#) (59)
- [2018](#) (98)

Рис.1. Публікації за результатами виконання НД, що опубліковано та внесено до Електронної бібліотеки НАПН України

Використовуючи сервіс перегляду для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень, можна робити висновки щодо публікаційної активності кожної установи, її тематичної спрямованості, кількості внесених ресурсів за галузями знань й актуальності тематики досліджень.

2. На головній сторінці ЕБ НАПН України є сервіс «Статистика електронної бібліотеки», що працює завдяки вбудованому статистичному модулю IRStats2 і дозволяє сформувати статистичні звіти як вузько спрямовані, так і загальні. Вони відображають *розповсюдження*, тобто кількість *завантажень* інформаційних ресурсів користувачами за автором, підрозділом, науковою установою, темою наукового дослідження, класифікатором УДК, типом і номером ресурсу за визначений період (окрема дата, місяць, півроку, рік, декілька років). Наприклад, на рис. 2 відображено, що за темою наукового дослідження що виконувалась у 2018-2020 рр., у електронній бібліотеці розміщено 256 наукових публікацій, що були повнотекстово завантажені більше 17 тис. разів. Найбільша кількість завантажень ресурсів була під час загальнодержавного карантину у травні 2020 р. і лютому 2021 р. – більше 1.3 тис.

Статистичні звіти електронної бібліотеки

[За всіма ресурсами](#)

> Науковою темою: ITLT (2018-2020) ДР № 0118U003159 The Methodology of the Open Electronic Educational and Science Systems Use for the Scientific and Pedagogical Professionals' Informational and Research Competence Development

Оберіть звіт за   Вкажіть термін звіту   Оберіть вид звіту

Завантаження

Загальний огляд

256 Ресурсів

17,414 Завантажень

100% Повнотекстові

98% У вільному доступі

Рис 2. Статистичний звіт завантажень публікацій за результатами виконання наукового дослідження у Електронній бібліотеці НАПН України

3. Отримати статистичні дані завантажень з ЕБ НАПН України можна за типами ресурсів (підручники, посібники, монографії, статті, аудіо- та відео- записи, кандидатські та докторські дисертації та ін.). Також зручно отримувати статистику завантажень за номером ресурсу, наприклад, провести моніторинг кількості завантажень наукової продукції за результатами виконання наукового дослідження, а саме: окремої монографії, посібника, методичних рекомендацій, статті у фаховому журналі, концепції та ін.

4. Статистичний модуль ЕБ НАПН України надає рейтинг ТОП-10, 25, 50 популярних, актуальних і затребуваних науковою спільнотою ресурсів і авторів, які були завантажені найбільшу кількість разів за певний період за даними модуля IRStats2.

5. Доступ користувачів до результатів наукової діяльності стає можливим завдяки відкритим архівам, що створюються у середовищі системи EPrints, на якій побудовано ЕБ НАПН України. Електронна бібліотека підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH [3], який забезпечує послуги доступу та пошуку до ресурсів. Публікації ЕБ НАПН України виступають у якості відкритого джерела даних для наукометричних платформ та індексуються пошуковою системою Google Scholar, яка в свою чергу є джерельною базою даних для «Бібліометрики української науки». Ресурси електронної бібліотеки автоматично підтягуються системою Google Scholar, обчислюється *цитовання* та визначається індекс Гірша автора.

Висновки. Проаналізовано досвід використання сервісів Електронної бібліотеки НАПН України й визначено, що їх можна використовувати для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень. Таким чином, сервіси цифрових бібліотечних систем наукових установ і університетів виступають у якості відкритого джерела даних для наукометричних платформ, які можна використовувати для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень, оцінювання власних та колективних здобутків, а також для моніторингу науково-дослідницької

діяльності. Основні показники – це кількість оприлюднених та завантажених публікацій за автором, підрозділом, установою, темою наукового дослідження, типом наукової продукції.

Список використаних джерел

1. Кільченко А. В. Аналітика вебресурсу Електронної бібліотеки НАПН України засобами моніторингових систем. *Комп'ютер у школі та сім'ї*: наук.-метод. журнал. К., 2020. № 2 (158). С. 13-23.
2. Биков В. Ю., Спирін О. М., Білощицький А. О., Кучанський О. Ю., Діхтяренко О. В., Новицький О. В. Відкриті цифрові системи в оцінюванні результатів науково-педагогічних досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, 2020. 75 (1). С. 294-315. doi:10.33407/itlt.v75i1.3589.
3. Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting Protocol Version 2.0 of 2002-06-14. URL: <http://www.openarchives.org/OAI/2.0/migration.htm>.